

عنوان مقاله: نقش و جایگاه آب در معماری و شهرسازی ایران (نمونه موردی: مجموعه تاریخی عباس آباد بهشهر)

علی دشتی شفيعی^۱، شیدا عاصی^۲، شیرین باقری^۳، آلاله حجتی^۴

۱. دکترای معماری و عضو هیئت علمی دانشگاه شمال، [www. Ali shafii 7@yahoo.com](mailto:Ali.shafii@yahoo.com)

۲. کارشناس ارشد معماری، www.shepapar@yahoo.com

۳. دانشجوی کارشناسی معماری دانشگاه شمال آمل، www.shirin.bagheri35@yahoo.com

۴. دانشجوی کارشناسی معماری دانشگاه شمال آمل، www.alaleh_92a@yahoo.com

چکیده

نوشتار حاضر نگرش در مورد نقش و جایگاه آب در معماری و شهرسازی ایرانی به خصوص معماری مجموعه عباس آباد بهشهر می باشد. یکی از مسائل مهم حتی برای ایجاد شهرها وجود آب بوده است که معمولاً بناهای مهم را در ایران باستان در کنار رودخانه یا دو طرف آن بنا می کردند. کاخ عباس آباد بهشهر جزء محدود بناهایی است که به صورت باغ آبی بنا شده است. آب به عنوان ضروری ترین عنصر طبیعی باغ ایرانی، تأثیر جامع و فراگیری را در شکل گیری آن داشته است. در این مقاله مجموعه ی تاریخی عباس آباد بهشهر را مورد مطالعه قرار می دهیم. در اینجا به نقش و اهمیت آن در دوره ی صفوی، موقعیت جغرافیایی آن، معرفی دو چشمه مهم در عباس آباد، چگونگی سیستم آبرسانی در محوطه باغ، معرفی حمام تاریخی آن، مشخصات سد عباس آباد و نقش دو برج آبرسانی در آن می پردازیم.

واژه های کلیدی: آب، کوشک، کاخ، عباس آباد، باغ

۱- مقدمه

در شکل گیری و کمال معماری و شهرسازی ایران از روزگارهای کهن، آب ایفاگر نقش ارزشمندی بوده است. در ایفای این نقش چگونگی تماس با آب، دریافت معانی معنوی آن و توجه به آثار مثبت روانی حاصل از این تماس، هیچگاه تفننی نبوده بلکه فراتر از آن به عنوان عنصری با ویژگی های والای معنوی و روحانی در طرح های انسانی حضور یافته است. آب در محیط زندگی انسان و در جوامع مختلف، بنابر باورها، اعتقادات و اسطوره هایشان، معانی ویژه ای می یابد که دامنه آن از تقدس تا مادیت صرف گسترده است. بدین ترتیب یکی از وجوه بارز و نمادین مباحث معنوی حیات، جنبه نمادین و معانی معنوی آب است که در ایران اهمیت فراوانی دارد. آب در زندگی مردم ایران زمین و چگونگی پیدایش و خلق فضاهای معماری در جهت رفع نیازهای آنان موثر بوده است. شناخت ویژگی های هریک از عناصر دخیل در طراحی فضاهای زندگی انسان از جمله عنصر طبیعی آب، می تواند سهمی در آسایش هر چه بیشتر او داشته باشد.